

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 6. aprila 1995 • Leto V, št. 7

PO OBISKU NOTRANJEGA MINISTRA IN PODPREDSEDNIKA VLADE DR. GABORJA KUNCZEJA V LJUBLJANI

NOVIH PREHODOV NE BO, KER NI DENARJA

Notranja ministra Madžarske in Slovenije dr. Gábor Kuncze in Andrej Šter sta se v Ljubljani oziroma na Brdu pri Kranju pogovarjala o različnih temah iz svojega delovnega področja. Kljub temu pa so največ pozornosti vzbudili predlogi, kako urediti razmere na mednarodnem mejnem prehodu Dolga vas-Redics in kakšne so možnosti za odpiranje novih mejnih prehodov na slovensko-madžarski meji.

Ministra sta se pogovarjala o boju zoper organizirani kriminal, kajti problemi so v eni in drugi državi sorodni. Zato sta se dogovorila za izmenjavo strokovnih izkušenj in tudi za izmenjavo informacij. Izrečena je bila ocena, da je sodelovanje ministrstev tudi na tem področju lahko za vzor, kako se s skupnimi močmi zoperstaviti mednarodnemu kriminalu. Med konkretnimi vprašanji, ki sta jih ministra obravnavala, je tudi problematika, povezana z mamili in iskanje ukradenih avtomobilov.

Nove naloge čakajo notranja ministrstva na meji z Avstrijo, ki je postala članica Evropske zveze. Temu režimu se bosta morali prilagoditi tudi Slovenija in Madžarska.

Manj obetavne so izjave o perečih problemih na mednarodnem mejnem prehodu Dolga vas-Redics

NOVI UČNI NAČRT V PRESOJI UČITELJEV

23. marca smo pripravili v Monoštru seminar za učitelje slovenskega jezika in vzgojiteljice v narodnostnih vrtcih; na njihovo željo smo se pogovarjali o novem učnem načrtu za slovenski jezik. Potrebno je namreč bilo pojasniti nekatera poglavja in skupno spoznati metode ter način dela po novem. Učitelji so bili mnjenja, da je učni načrt dobra osnova za delo; tu pa se pojavi nov problem: učbeniki, oziroma učna gradiva. Tudi o teh bo potrebno razmišljati. In kdo jih bo pripravil? To je zaenkrat pač le retorično vprašanje...

Več pozornosti pa moramo posvetiti delu v predšolskih ustanovah in vzgojiteljicam omogočiti dodatna izobraževanja. Prvo tako bo v kratkem v lendavskem vrtcu, kjer bodo prisostovale različnim dejavnostim v obeh jezikih.

V razgovoru pa smo spoznali še nekaj neveselih porabskih resnic; prva in skrajno boleča je ta, da otroci prihajajo v vrtec/v šolo brez znanja materinščine/slovenščine. V vseh narodnostnih vrtcih ugotavljamo to žalostno dejstvo. Dragi starši, kdo od porabskih Slovencev bo čez dvajset, trideset let v Porabju še govoril slovensko? Mar se vam ne zdi nekaj nezaslišanega prikrajšati otroke za znanje materinščine? Materinščina je bogastvo, naša svetinja... Vi pa to svetinjo prodajate po znižani ceni... Žalostno.

A kljub vsemu se ne smemo prepustiti pesimizmu; vsaj vzgojiteljice, učitelji in svetovalka ne... Upam in verjamem, da bomo smelo stopali v razrede in z ljubeznijo učili materinščino...

VALERIJA PERGER

in pri odpiranju novih mejnih prehodov na osnovi sporazuma, ki sta ga državi podpisali v prvi polovici leta 1992.

Madžarska bo začela maja graditi urejeno parkirišče za tovornjake, ki bo segalo tudi na slovensko stran. S tem in tudi z uresničevanjem nedavno podpisanega sporazuma med carinskimi in policijskimi predstavniki Madžarske in Slovenije v Lentiju želijo ublažiti sedanje razmere. Vendar se v dejanskih okoliščinah kaže, kakor da se niti eni niti drugi strani pretirano ne mudi. Kajti dogovorili sta se za ustanovitev mešane komisije, ki se bo odzvala in ukrepala takoj, ko bo čakalna doba za tovornjake daljša od treh ur.

"Povedati moram, da imamo velike proračunske probleme, zato bomo lahko nove prehode odpirali predvidoma šele leta 1996. Prav pa bi bilo, če bi se na njihovo odpiranje začeli pripravljati že letos. Seveda tam, kjer bosta pokazali zanimanje obe strani. Še naprej pa kaže izkoriščati možnosti začasnega odpiranja meje," je dejal na novinarski konferenci v Ljubljani dr. Gábor Kuncze in dodal, da imajo po njegovem mnenju mejni prehodi zelo važno vlogo tudi v krepitvi gospodarskih stikov med državama.

ČEDERMACI DANAŠNJEGA DNE

Čedermaci današnjega dne je naslov najnovejše knjige Borisa Lipužiča, ki predstavlja deset publicistično zasnovanih pogovorov z nekaterimi vidnimi slovenskimi šolniki in kulturnimi delavci na območjih ti. slovenskega zamejstva v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Predstavitev knjige, ki nosi podnaslov Pričevanja o slovenski šoli in materinščini v zamejstvu, je bila 22. marca v Ljubljani.

Pogovori so aktualna pričevanja o zdajšnjih razmerah, v kakršnih živi in dela slovenska narodnostna skupnost za državno mejo. Tu je edinstveno stičišče štirih jezikovnih skupin v Evropi - slovenske z romansko, germansko in ugro-finsko.

Sogovorniki Borisa Lipužiča pripovedujejo o življenju in delu manjšinskih šol, ki jih obiskujejo otroci slovenske narodnosti, ter o položaju slovenščine v javnosti. Javna raba materinščine je načelno povsod zagotovljena z mednarodnimi deklaracijami, meddržavnimi sporazumi in pogodbami, vendar se v resnici malokje uresničuje.

Naslov knjige simbolično povezuje udeležence pogovorov z zgodbo iz romana slovenskega pisatelja Franceta Bevka o kaplanu Martinu Čedermacu; o trpki resničnosti slovenskega izobraženca, ki, kljub nacionalističnim pritiskom, ostaja zvest sebi

in svojemu rodu. (P.s.: Tudi porabskim izobražencem, posebej nekaterim, ne bi škodilo, če bi se malo poglobili v zgodbo Martina Čedermaca!)

V pogovorih so predstavljeni: dr. PAVEL ZABLATNIK, nekdanji ravnatelj Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu in profesor na celovški univerzi, dr. REGINALD VOSPERNIK, ravnatelj Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, FRANC KUKOVICA, ravnatelj dvojezične ljudske šole v Žitari vasi na Koroškem, EDVIN ŠVAB, ravnatelj Slovenskega dijaškega doma Srečko Kosovel v Trstu, ŽIVA GRUDEN, ravnateljica Zavoda za slovensko izobraževanje v Špetru v Beneški Sloveniji, ALDO RUPEL, raziskovalec SLORI-ja iz Gorice, SAMO PAHOR, profesor iz Trsta, FLORIJAN LIPUŠ, književnik in učitelj s Koroške, BORIS PANGERC, književnik in ravnatelj slovenske srednje šole na Proseku pri Trstu ter VALERIJA PERGER, pedagoška svetovalka ZRSŠ za narodnostne šole v Porabju.

Uvodna razprava z naslovom Pomen slovenskega manjšinskega šolstva v sodobnih procesih evropske integracije je delo univ. prof. dr. VLADIMIRJA KLEMENČIČA, uglednega strokovnjaka in poznavalca manjšinske problematike.

Deset pogovorov v knjigi izpričuje, kako Slovenci v zamejstvu vztrajajo, da bi ohranili narodno zavest in la-

stno kulturno izročilo. Varstva narodne manjšine pa ni mogoče samodejno zagotoviti zgolj na podlagi demokratičnih določb o človekovih pravicah v ustavi in zakonih posamezne države. Manjšina se mora v boju za svojo narodnostno istovetnost in obstoj tudi sama vselej zavedati svojih korenin ter z moralno in gmotno podporo matičnega naroda skrbeti za lastno narodnostno in kulturno samobitnost.

Narodnostna drža in pokončnost pa sta v marsičem v vzročnosledični odvisnosti od ekonomske moči pripadnikov manjšine, od njihove materialne osnove. Če je v gospodarskem smislu njeno prihodnje življenje obsojeno zgolj na životarjenje, se lahko kaj kmalu iz samozavestnega narodnostnega subjekta z jezikovno in kulturno avtonomijo spremeni v zgolj folklorno skupnost, ki ostaja zanimiva le še kot etnografska značilnost in turistična posebnost.

Lipužičeva knjiga pogovorov je vsekakor izredno dragocen prispevek k odkrivanju zamejskega vsakdanjika; kot obvezno branje bi jo toplo priporočila vsem, ki so na kakršen koli način povezani z zamejstvom; posebej pa v matični državi tistim, ki krojijo politiko do zamejstva; njihove veleumne teorije se bodo namreč nevarno zamajale...

VALERIJA PERGER

21. MAREC 1945 - 21. MAREC 1995

SPOMINSKA SVEČANOST OB GROBU A. ŠKRJANCA-MIRKA

Moji prvi spomini na padlega partizana pri Borovnjakovi hiši na Verici segajo daleč v otroštvo, ko sem s strahom, pomešanim z zanimanjem, poslušala zgodbe o zadnjih dnevih vojne, ki sta jih pripovedovala dedek in babica ob dolgih zimskih večerih.

Kot osnovnošolka sem obiskovala monoštrsko osnovno solo in prav naš razred (v njem je bilo največ slovenskih otrok iz Slovenske vasi in Sakalovcev) je skrbel za Mirkov grob. Tudi naša pionirska četa je bila poimenovana po njem. Tako smo vsako leto 21. marca nesli kakšen šopek in prizgali sveče na njegovem grobu.

Vsega tega sem se spomnila na prvi letošnji spomladanski dan na monoštrskem pokopališču, kjer je priredil Domicilni odbor Prekmurske čete ob sodelovanju Zveze Slovencev na Madžarskem spominsko svečanost, katere se je udeležila tudi najmlajša sestra Alojza Škrjanca. Med udeleženci je bila tudi članica republiškega vodstva Zveze borcev Slovenije Ela Ulrih-Atena, predsednik Zveze borcev občine Murska Sobota Stefan Šabjan in predsednik Zveze borcev občine Lendava Matija Koren. Ob večini še živih članov Prekmurske čete je počastil svečanost s svojo prisotnostjo tudi veleposlanik R Slovenije na Madžarskem, gospod Ferenc Hajós. Dogodka so se udeležili tudi nekateri župani prekmurskih občin in podžupan Monoštra.

Nagovor ob spominski svečanosti je imel Maks Šiško, borec prekmurske čete in predsednik domicilnega odbora, ki se je med drugim spominjal tudi na preboj pri Sakalovcih, ki je zahteval življenje mladega komandanta. (Borovnjakova hiša je takrat še spadala pod Sakalovce, pozneje so jo priključili Verici.)

Na zadnje trenutke in dejanja svojega komandanta se tako spominja njegov soborec Franček Majcen: "Približno ob devetih je naš stražar, skrit na podstrešju, opazil, da nas madžarski vojaki obkoljujejo. Vsi smo bili že pokonci. Takoj smo se odločili za preboj. Alojz Škrjanc-Mirko, ki je bil takrat komandant čete, je skočil pred hišo, da bi videl, kje je najprimernejša smer za preboj. Mirko je bil izredno pogumen fant, vendar premalo previden. Takoj ga je zadela sovražna krogla. Breda, ki je bila v Mirkovi bližini, je slišala, da je zaklical: "Breda, nazaj!", potem pa vzkliknil, da je zadet. Napravil je še korak, dva, se zgrudil in nepremično obležal."

Spominska svečanost, na kateri je sodeloval tudi pevski zbor Društva upokojencev iz Murske Sobote, se je končala s polaganjem vencev.

M. Sukič

OD SLOVENIJE..

510 MILIJARD

Slovenska vlada je, kljub nasprotovanju treh ministrov (za znanost, kulturo in kmetijstvo), sprejela predlog letošnjega proračuna. Po besedah finančnega ministra Mitje Gasparija Slovenija ne varčuje dovolj, radi pa bi neizmerno trošili. Če se bo letos v državno malho nateklo 521 milijard tolarjev, bo to pomenilo za nekaj manj od odstotka nižjo obdavčitev plač. In če bo parlament soglašal s 510,4 milijarde tolarjev proračunske porabe, se bo moral sprijazniti s tem, da vsega, kar predvidevajo nacionalni programi in drugi zakoni, letos ne bo mogoče spraviti pod streho.

PROMETNA NESREČA OBRAMBNEGA MINISTRA

Na gorenjski magistralki se je pred kratkim v prometni nesreči hudo poškodoval slovenski obrambni minister Jelko Kacin. Osební avtomobil Nissan primera, ki ga je vozil Kacin sam, je trčil v avtobus. Vzrok za nesrečo je nepravilno ministrovo prehitivanje.

Ranjenega Jelka Kacina so prepeljali v ljubljanski klinični center, kjer so ga morali operirati zaradi natančnega prsne aorte. Poleg omenjene poškodbe je utrpel še lažji pretres možganov, zlom leve nadlahti, zlom več reber, zlom levega gležnja in poškodbo nosu.

3. EKO SEJEM

95 razstavljalcev iz Slovenije in tujine se je zbralo v Celju na štiridnevem 3. EKO sejmu. Na njem so izročili tudi priznanja za ekološki izdelek leta 95 in ekološko tehnologijo leta 95. Prvo je prejela izbrana nova generacija pralnosušilnih in hladilno-zmrzovalnih aparatov Gorenje, drugo pa nova tehnologija za kompostiranje organskih odpadkov Biokog iz Ljubljane.

Vüzenski gol(f). Vendrak 2-3 lejta ge, ka so v Bük- furdóni naredli prvi golf (János Palotás), pa so tak na velki bili, ka kak smo prej zdaj mi že to moderni na Vogrskom. V interjuni s Hildo Čabai pa leko štete, ka pri nas v Porabji že več stau lejt geste golf. Inda svejta so mali mlajši vzeli reménke (pofarbane dajca), na traniki skopali male luknje, pa so audaléc potačkali reménke prauti luknjam. Šteroga dajce je največkrat v luknjo spadnilo, tisti je gvino. Moderno bi pravli, ka so se mlajši špilali golf. - *Nej bi gnauk trbólo pozvati v Porabje Clintona, Busha, Forda pa takše fele lüstvo, ka bi se pri nas špilali golf? Depa s svojimi dajcami!*

Remen pa reménke. V ništarnaj merkanarskaj

vauzaj tó svetijo Vüzenek. V ednoj, v šteroj so sami takši, šteri čakajo na svojo smrt, tó majo reménke. Depa zavolo humanosti ne smejo biti rdeče, liki povejmo, sive. Zato, ka prej rdeča farba spomina na krv, štero so uni s tem, ka so nakaka vmorili, vópreledjali. Zdaj tó majo enoga hüdodelca, šteri de - iz humanosti - na Vüzenek leko gledó v svoji celi sive remenke. Remen pa vzemejo po Vüzenki, s šterim ga zvežejo na stolico (s kem bole de se trgo, s tem bole sivi grata), pa ga z elektriko bujejo. - *Telko so vrejdné sive dajca na Vüzenek.*

Dolarski dež. Več sreče so meli etognauk tisti v Bostoni, šteri so té tam kauli odili, gda z neba nej dež üšo, liki dolarge. Samo se je prej tak prašilo. Policija je več kak 7 gezaro merkanarski penaz vküper pobrala po stotkaj, petdesetkaj pa dvajščicaj. Tačas, ka sivi pojbov nej bilau, je lüstvo flajšno gorbralo bankovce. Dotej gamau se je eške niškenej glaso, ka bi dolarge nje-

goví bili. - *Zlaudik, ka ste Vi (pa ge!) nej tam ojdli, gda je tisti dolarski dež üšo!? Pa če rejsan bi nej meli s sebov drženco?!*

Nebeski pér. Tak vögleda, ka nemo sreče meli s tistim alkoholom tó nej, šteroga so čednjaki nin daleč daleč v univerzumi najšli. Geste prej nikši velki oblak, v šterom prej telko alkohola geste, ka bi 400 trilionov trilionov péra leko nataučili. Baja je samo tau, ka bi sveklost (300 gezaro mejtarov na sekundo) tó samo 10 gezaro lejt tápriša. - *Baug moj, Baug moj, pa kak naleki bi zaj na Vüzenek leko bili.*

Z neba je prišo. Z neba je prišo tisti falat leda tó, šteri je nutri v edno visoko šaulo diuno v Meriki. Vipajmo se, ka do don tisti študenti srečo meli. Zato, ka pred vižgami (izpiti) jim prej nej slobaudno želeti dosta sreče, liki klobük dreka. - *Aldov, ki so ga dobili, je tak grato, ka so v ednom fligari sronjek vospraznili, ka je v lufti zmrznilo. Dosta sreče! Vejpa je prej lejpi velki falat*

büu.

Boj(dikaj) boter! En človek, šteri ma tri mlajše, je za botra proso znanoga pa bogatoga podjetnika pa parlamentarnoga poslanca Morvayna. Boter je poslau za dar 20 gezaro forintov. Par mejsecov je minaulo, zdaj pa te oča na biroviji tauži botera, šteri naj prej njemi plača 1,6 milijona forintov, ka ma je telko škode naredo. Un je prej poštano sto gorprijati svojoga vendega (gosta), zato je dau vópofarbatí cejlo izo, lejpe nauve tapete gordjati, nauve moderne omare küpo, delat tó nej odo več mejsecov, ka prej ka pa če ranč tisti cajt pride boter na obisk. Morvay pa de se zdaj leko pravdivo. - *Če bi nej znau, ka je tisti človek Rom(a), bi pravo, ka tau je ciganjija. Tak se pa ne vipam, ka povejo, ka sam rasist, pa mo leko üšo na biroviji. Tau je buma velka romanija. (Nej Romanija, ka te de me pa ger lliescu taužo.)*

Francek Mukič

ŽELEZNIŠKA POVEZAVA - TODA KJE?

O tem je bilo največ govora na srečanju med predsednikom županijske skupščine Železne županije in županom mestne občine Murska Sobota. Dr. Gyula Pusztai in Andrej Gerenčer sta se srečala 21. marca v Monoštru.

Po kratkem pregledu dosedanjega sodelovanja med Železno županijo in soboško občino sta se sogovornika pogovarjala o tem, katera so tista področja, na katerih bi lahko dosegali s skupnim nastopom večje rezultate.

Kot akutno vprašanje tovrstnih pogovorov se je spet pojavil problem železniške in tudi cestne povezave med Slovenijo in Madžarsko. Andrej Gerenčer je gostitelja seznanil s tem, da so se v Sloveniji odločili za traso Murska Sobota-Hodoš. Iz neuradnih virov vedo, da na Madžarskem končne odločitve še ni, tako ni nobenih garancij, da se bodo tudi pri nas odločili za to inako, kajti tudi županija Zala je precej zainteresirana za železniško povezavo. Točnejših informacij v zvezi s tem tudi dr. Pusztai ni znal podati, obljubil je, da bo posredoval prošnjo prometnemu ministru R Madžarske.

O odpiranju novih mejnih prehodov je gospod Pusztai povedal, da - po njegovih informacijah - letos ne bodo

odprli nobenega novega mejnega prehoda med Slovenijo in Madžarsko. To preperečujejo predvsem finančne ovire.

Na srečanju je bilo tudi precej govora o načrtovanem regionalnem sodelovanju v ti. Zvezi občin ob tromeji. Sogovornika sta se strinjala s tem, da je bodočnost v združenjih, ki segajo preko meja, kajti tudi evropske institucije so naklonjene takim oblikam sodelovanja.

-MS-

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI
vsako drugo soboto ob 9.40 na
2. programu madžarske televizije

Naslednja oddaja bo
8. aprila 1995

MO PRIŠO NAZAJ V ROJSTNI KRAJ

"Ge sam odišo v Ameriko 1980. leta. Odišo sam samo na gledanje. Mam brata tam, on je odišo 1957. leta. Te sam se tak odlaučo, ko mo tam ostau. Dvej leti sam delau za ednoga, 82-oga sam pa šeu na svojo rokau delat. Delamo vse, ka trbej pri ižaj. Zidarsko delo, zna-utra vöpucamo, poda notdejvamo, nauve streje dejvamo. Delamo po cerkvaj tö, farbamo."

Kak je bilau, gda ste prišli v Meriko, ste znali kaj engliški?

"Moji prvi kedni so nej tak slabi bili, ka gestejo tam lidgé z Vogrskoga, porabski Slovenci, šteri glij takši jezik gučijo kak ges. Ges sam najprva delo za ene, šteri so prišli iz Števanovec. Oni so meli tam že bauto pa krčmau. Nekak me je te gnauk pelo v tisto krčmau, tak smo se srečali. Njim se delau vsefalé, te ešče na čрно, ka sam nej meu svojo obrt. Po večeraj pa po sobotaj in nedelaj sam delo za njé. Dosta lüdi je k njim v bauto ojdlo. Ona je vsakšoga poznala. Če je prišo kakšen Slovenec, je včasín prala: "O, té pa je s staroga kraja. Jöö, pate tan vcuj... Pa ka delam?" Tak so te lidgé namé začali zazavati. Poj k meni, ge tö nücam... Tak sam te 82-oga šeu na svojo rokau delat. Ges sam dosta dela meu, lidi sam gordjemau za delavce."

Ka pa familija?

"Ges sam odišo sam

Vsikši keden, gda pakiramo pa razpošilamo naše novine Porabje, človek gleda atrejse pa si misli, kakšni lidgé se "skrivajo" za (i)menjami. Sploj te grata najgeri (radoveden), gda vidi, ka je atrejs z Merike. Med njimi je Franc Bedič, on je že več tri lejta naš vören bralec. Nej dugo nazaj je prišo na gledanje v svoj rodni kraj, v Búdince. Emo je nika opraviti v Varaša. Če je že tö ojdlo, je staupo v našo uredništvo. Kak je sam pravo, najbolje za tau, ka ga je düšna vest pekla, ka nam prej mora plačati naročnino (elöfízetési dij). Ka se prej tau pravi, ka ma mi samo pošilamo novine, on pa ne plača. Te smo se pa tak pogodili, ka namesto dolarov nam plača s pogovorom.

od tec, 81-oga sam se oženo. 92-oga smo raznok prišli. Za leto pa pau me je žena prosila, ka bi nazaj prišla, tak zdaj pá vküp živiva. Žena je tö Slovenka, z Matjaševce. 6 lejt stara je bila, gda je s stariši odišla v Ameriko, v Cleveland. Ges sam samo 5 mejsecov biu v Clevelandi, te sam odišo v Betlehem. Meni se je tam nej vidlo, zato ka je tam vse bola ravno. Tü v Pensylvaniji je vse tak hribovito kak v Sloveniji, bregauvdje so takši. Tü se je meni bolj vidlo pa tö je moj brattö. Iština, ka smo za brata 17 lejt nika nej znali, nej je glas dau od sebe. Gda sam ges es prišo, sam ga gorpoisko. Zdaj pri meni dela."

Je v Betlehemi dosta Slovincov?

"Je dosta z Madžarskoga. So iz Slovenske vesi, iz Andovec. Dos-takrat se vtjüpnajdemo, v leti napravimo piknik. Če se najdemo, mi med seov slovenski gučimo. Ka pa že deco majo, oni že engleštji. Oni če razmijo tö, nazaj ne vejo

prajti pa neščejo se sploj s tem cukati."

Ka pa novine Porabje, kaj štete?

"Vsigdar. Vse poglednem pa se najprej vönasmejem, če je kaj hejcnoga. Te pa vse vöprštem od prve do zadje črke. Te odnesem drugim, drugi pa dajo tretjim. K meni te tau nazaj več tak ne pride."

Letos ste prvipaut domau prišli?

"Nej, lani sam prvipaut biu. Pa kleta pa pridem, zatok, ka mi je mati betežna, je mejla možgansko kap (boži bič jo je vdarö). Lani je

dobila in ges sam te včasín prišo. Te sam ji obečo, ka za enö leto pá pridem. Mater je tau že preveč prtiskavalo, sestra je prala po telefoni, ka je materi nej preveč dobro. Ges sam za tri dni doma biu."

Če bi ešče gnauk bili pred odločitvijo, doma ostati ali oditi...?

"Ges mo nazaj domau prišo. Moja želja je, nazaj domau v moj rodni kraj. Če se vse posreči - zdaj sam 51 lejt star - nemo čako do penzije. Bom prišo domau, mo si tö ižo delau. Gda mo prišo v 62. leto, te mo prišo es nazaj. Nazaj domau. Sam navezani na svoj kraj, mam domotožje. Je tam tö lepau, šteri gleda pejnaze, si leko zasluži. Malo lažej kak eti. (H)rana je fal, gvant je tö nej dragi, samo betežen naj ne grata človek. Dapa namé nika nazaj vlečé, če sam glij že 15 lejt tam."

Marijana Sukič

Evgen Titan, prof.: KLIC POMLADI
/ Izrezanka - 1995/

... DO MADŽARSKE

OBISK MARIBORSKEGA ŠKOFA V SOMBOTELU

27. marca sta mariborski škof dr. Franc Kramberger in pomožni škof dr. Jožef Smej obiskala sombotelsko škofijo. V škofovski palači ju je sprejel dr. István Konkoly, škof sombotelske škofije. Na uradnih pogovorih je bilo poudarjeno, da si morata obe škofiji prizadevati, da bi potekalo nedeljsko bogoslužje v maternem jeziku na G. Seniku nemoteno ter da do podobnih nesporazumov kot pred kratkim, ne bi prišlo. Sombotelski škof je povabil svojega kolega, naj se udeleži birne na G. Seniku.

Gosta sta si po ogledu škofovske palače in katedrale ogledala tudi nekdanje poslopje semenišča, kjer se je solat tudi Jožef Smej. Svoj obisk sta gosta končala v škofijski osnovni šoli.

NOVA NALOŽBA PRI OPLU

General Motors Hungary se je odločil za novo naložbo v Monostru. Vodstvo avtomobilske firme je prejšnji teden seznanilo z odločitvijo tudi Gyulo Horna, predsednika vlade. Tako bo GM vložil 257 milijonov mark v povečanje števila izdelanih avtomobilov ter v izgradnjo nove tovarne, kjer bodo izdelovali motorne glave. Skupna vrednost nemške naložbe se bo s tem približevala 750 milijonom markam, kajti dva obrata delujeta že od l. 1992. Za območje, ki se ubada z nadpovprečno brezposelnostjo je pomembno, da bodo v novem obratu zaposlili 220 delavcev.

VOLITVE

V petek, 31. marca, so se v Monostru sešli člani Slovenske državne manjšinske samouprave. Za predsednika so izvolili gornjeseniškega župana Martina Ropoša; podpredsednika pa sta postala Šandor Merkli in Ildiko Pusztai. Več o tem v naslednji številki Porabje.

ČLOVEK JE SAMO TAK LEKO SREČEN, ČE DRUGOGA TŮ K SREČI SPRAVI

Porabski Slovenci smo se vsenakraje raztepli. Na priliko pred 100 letji je na G. Seniki več kak 1700 ljudi živel, gnes ji je kumaj polonja. Velka sreča je zatok tau tŮ, ka je v šestdesetaj lejtaj lŮstvo samo v Varaš, v Monošter odišlo pa nej dale. Tej so se zatok nej zgŮbili, ka je Varaš blŮzi k našim vasnicam.

Edna takša ženska de vam vadlŮvala od svojega življenja, od tiste pauti, stera jo je pelala v Varaš.

Ana Penzeš je z G. Senika. V Varaši, v njeni lejpoj iži, sam go gorpoiskala. Iža je zozidana za dve držini. Z bratom sta vkŮp zidala pa že tam živeta od 1972. leta mau.

Ana, zakoj si se pred 23 lejtami v Varaš znosila? Kakša paut je pelala tebe do gnešnjoga dneva?

"Žmetno mi je gučati o tom. Tam morem začniti, ka smo na G. Seniki med tistimi držinami bili, gde je srmastvo bilo gospod. Moj oča so na sezonsko delo ojdla. Vsakšo leto so odišli v marciuša pa so prišli novembra domau. Pet mlajšov nas je bilau. Ka je pa nas gordržalo, tau je: vŮpanje, vŮrvanje v Boga, poštenost pa delo. Moj oča so delavni bili, za držino so vse storili. Mati so drauvna, mala ženska bili, liki vŮrna mati. V držini nas je tri dekeu bilau. Navčile smo se čistiti, kŮjati, šivati, štrikati. Ge gnes sebi vse sama zašijem. Pejnez je malo bilau pri rami, pa itak. Mati so nas tak včili, ka je nej vse pejnaz. Tau ge eške gnes držim. Če bi nej držala, bi nej mogla doživeti vse, ka sam doživejla."

Ti trnok dobro "maštrijo" maš, za tau maš znanje tŮ. Kak si prišla do toga?

"Morem po pravici povedati, ge sam nej tau senjala, ka bi knjigovodja bila. Tau je sila tak skončala. Kakoli smo srmački bili, ge pa moji bratje, sestre smo se dobro včili. Ge sam v Varaš ojdla v gimnazijo. Gda sam maturirala, te so mi ravnatelj šaule Gašpar Karči bači ponŮjali, naj dem na visiko šaulo v Peč, gde bi dobila štipendijo (ošztŮndij) pa bi se leko včila za slo-

sinom sama, sama sam ga gorzranila pa ga nes šolarivam."

Ka pa gnes tebi zname-nŮje G. Senik? Léko ti je bilau tam njati rojstno ves?

"Ge ne vejn, kak so s tejm drugi lŮdje. Liki ge sam sprvoga takšo domotožje (honvágy) mejla, ka sam po večeraj v z rama Ůšla pa sam se obernaŮla prauti G. Seniki, pa sam samo gledala, gledala "domau". S toga sam dosta nej pistila. Vsakši drugi keden dem domau. Tam v rojstni iži mi žive brat, Karči. Njemi pomagam čistiti, zaprati, kŮjati. Tam zemlo tŮ delamo. Tau me sploj veseli.

Povedla si, ka se tvoj sin Tibor eške vči. Kama on ojdi v šaulo?

"V Somboteli se vči na visikoj pedagoškoj šauli. V dijaškom domi je cejli keden. V petek pride, v nedelo odide nazaj. Zdaj ojdi v drugi letnik. Eške je duga paut do toga, ka konča šaulo. Rad bi nazaj prišo v Varaš. Sploj rad je doma, rad ojdi na G. Senik tŮ. Samo, ka že njegva draga babica, moja mati, ne žive. On go je sploj rad emo."

Če zdaj sto té reči šté, te me gvŮšno napamet pride, kak si ti drauvna ženska, leko takšo paut not-zopojdla. Ka ti je davalo mauč?

"Eden minut sam nej stanila. Tau tŮ morem povedati, ka sam nigdar nej razkapala v pejnazaj, nigdar sam si nej po želji dopistila tau ali tisto. Sina sam tŮ tak včila. Nag-nauk sam ma mogla dati lŮbezen pa strogost (szigorŮság). Ovak bi se zgŮbila. Ka mi je davalo mauč? VŮrvanje v Boga. Moji stariše so nas za bogaboječe, za vŮrne včili. VŮpala sam v Bogi, pa do tejpgamau mi je furt pomago. Baugi vala mam zdravje pa ntauč, ka dugo-dugo lejt na den 12-16 vŮr delam aktivno. ZvŮn slŮžbe nistarnim malim firmam tŮj doma knjižim (könyvelek), delam v ogradcí, na zemlej."

Od ednoga brata znam, ka je doma, drugi je pa tŮj, blŮzi tebi. Ka pa dve sestri?

"V našoj držini je najveško "bogastvo" bilau poštenost pa lŮbezen do drugoga. PoštŮjemo eden drugoga. Sestri sta nej doma. Na Vogrskom sta oženjeni. Liki vsakšo leto se srečamo na

NAŠE PESMI (96)

KRISZTUS NAM JE OD SZMRTI SZTAO

Krisztus nám je od szmrti sztao
Alleluja, hvála bodi vszigdár Bougi.
Za vol nassega veszélja
Alleluja...
Za nevolnoga csloveka
Alleluja...
Szmrtynom je greihe vsze plácsao
Alleluja...
Poszvedocso je sztánynom
Alleluja...

Angyelje szo naszveisztli
Alleluja...
To Jezusovo sztanejnye
Alleluja...
Prvin sze szkázao Márii
Alleluja...
Drágoj szvojoi materi
Alleluja...
Szkázao sze je Magdaleni
Alleluja...
Szvojim drágim apostolom
Alleluja...
Petri, Jánosi i drŮgim
Alleluja...
Szvojim drágim vuc-
senikom
Alleluja...

Zatto sze mi veszelimo
Alleluja...
Teda veszélo szpeivaimo
Alleluja...
Na te vŮzenszke szvéte dni
Alleluja...
Diko szpeivajmo Goszpodni
Alleluja...
Hvalen boidi Szveto Troisztvo
Alleluja, hvála bojdi vszikdar Baugi. Amen.

(Porabska varianta vélikonočne pesmi iz rokopisne pesmarice Štefana Pinterja (Gorenji Sinik, 1864), katere prva kritica je bila zapisana v Štiškem rokopisu že v 15. stoletju.)

-mkm-

vsijsvetcovu. Te poglednamo, okinčamo starišov grob pa smo cejli den vkŮper."

Povedla si mi, ka sta po tvojom velka vrejdnost lŮbezen, poštenjé. Tau sam tŮ čŮla, da rada za druge lŮdi tŮ napraviš tau pa tisto. Tau tebe veseli?

"Sploj. Doma na G. Seniki zdaj nej dugo, ka smo zgŮbili našo drago sausadico, Ropoš Verono. Gda sva mŮva s sinom domau prišla, oni so me tak čakali, kak če bi ge njigva (h)či bila. Večkrat sam ojdla pa sam njim pomogla. Rada sam bila, če sam s tejm njim veselje sprajla.

Ali drugo. Že par lejt v različne evropske rosage organiziram izlete (kirándulásokat). Ge iz toga nejmam (h)aska. Ge tŮ tak plačam paut kak vsakši drugi. Liki sploj me veseli, če se lŮdje dobro majo, se z lejpimi

spomini vračajo. Najveško veselje je pa tau, ka me po tistim tŮj v Varaši spoznajo, me pozdravijo."

Zadovolna si s tvojim življenjom?

"Ge sam zadovolna. Aj mi Baug dá zdravje, škem vŮrno delati tadala, če sam že rejsan nej 20 lejt stara. Dapa eške me dosta vse čaka. Če sam rejsan nej gratala leranca, zdaj me sploj veseli, ka delam v ednoj šauli tŮj v Varaši. Veseli me, ka vsakši den čŮjem deco, njigvo veselje, brige. Kak je vrejdno živeti po mojem? Če si srečen. K tomi pa, po mojem nej trbej samo pejnaze. Človek je samo tak leko srečen, če drugoga človeka tŮ srečnoga naredi."

S tejni lejpi rečami v vŮjaj sam se poslovlila od Ane.

I. Barbe

PUST NA ŠOLI

Na gornjeseniški osnovni šoli so tudi letos organizirali "fašenski" karneval. Malo smo sicer zamudili, toda vseeno bi objavili ob sliki še nekaj mnenj učencev.

"Meni je bila najbolj všeč stara babica. Bila je v črni obleki, v eni roki je držala palico, v drugi pa "ceker"

"Otroci iz 2. razreda so predstavili zgodbo iz filma Kremenčkovi (družina Flinston). Zelo dobro so igrali in tudi maske so imeli posrečene. Z njihovo pomočjo smo

pokukali v kameno dobo."

"Bonbonček" je bil zelo domisljena maska. Napravili so ga iz celo-

fana in kreppapirja. Tudi komisiji za ocenjevanje je bil všeč, saj je dobil nagrado."

SLAVKO ZGONEC:

ZGODNJE POMLADANSKO CVETJE

Med prvimi rastlinami, ki spomladi poženejo izpod snega, so tudi jetrniki, trobentica in teloh. Ker je teloh strupen, ga ne bomo izkopavali in nosili domov. Popolnoma drugače pa je s trobentico in jetrnikom.

Ko gremo na izlet v naravo, previdno izkopljemo nekaj teh

rastlin in jih prinesemo domov. Posadili jih bomo v lonček ali nizko skodelo. Lahko posadimo tri rastline skupaj, ki bodo bogato cvetele. To bo lep pomladanski šopek, ki ga bo vsaka mamica vesela.

Lahko pa napravimo tudi kombinacijo in posadimo skupaj eno trobentico in dva jetrnika.

Ko bo naš cvetoči šopek odcvetel, bomo lonček ali skodelo, kamor smo posadili rastline, prenesli na vrt ali balkon, kjer bodo rastle naprej. Mi pa jih moramo redno zalivati in gnojiti. Prihodnjo pomlad pa bomo imeli še več veselja, ker bodo rastline še bolj bogato cvetele kot letos.

MOJA ŠOLA

Hodim na gornjeseniško osnovno šolo. Kmalu bom stara 13 let.

Naša šola stoji sredi vasi. Ima 66 učencev in 12 učiteljev. Imamo razne prostore, to so telovadnica, kabinet za pouk kemije in fizike, lepo urejeno knjižnico, radijski studio in učilnice. Peti in osmi razred sta v novem delu zgradbe. V prvem nadstropju / pritličju je ravnateljstva

soba in zbornica. Razen pouka imamo razne krožke. Z velikim veseljem jih obiskujemo, ker nas zanimajo.

Imamo folklorno in lutkovno skupino, pevski zbor, zdravstveni in prometni krožek. V naši šoli je čistoča, za to zmeraj moramo skrbeti. Pouk se začne deset minut čez sedmo in traja do pol enih. Otroci, ki stanujejo blizu šole,

hodijo peš ali se pripeljejo s kolesi. Drugi pa z avtobusom. Po navadi imamo šest ur. Popoldan smo nekateri v podaljšanem bivanju. Ob štirih gremo domov, takrat smo že utrujeni. Radi imamo našo šolo in smo ponosni nanjo.

Andreja Nemet 6. r.
OŠ Gornji Senik

DIJAŠKI DAN NA GIMNAZIJI

Predajam ti ključ šole in odgovornost.

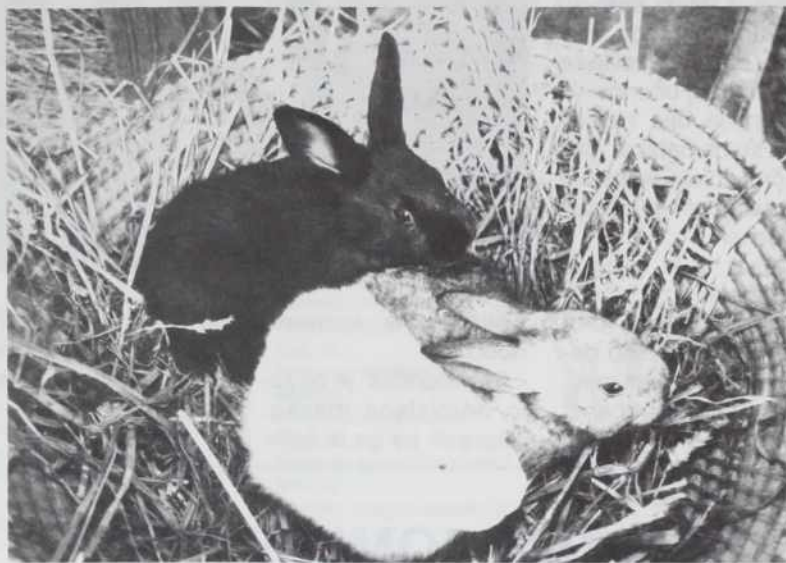

4. razred je uprizoril sceno iz romske vasi.

Tudi števanovski malčki se pripravljajo na veliko noč.

BLAJŽENE VÜZEMSKE SVETKE VAM ŽELIMO

Skupnost borcev Prekmurske čete - brigade
Murska Sobota

Zvezi Slovencev na Madžarskem

Dragi prijatelji!

Z vašo pomočjo nam je 21. marca letos uspelo urediti skromno, pa vendarle globoko doživeto, slovesnost ob grobu, pred 50. leti padlega, takratnega komandirja Prekmurske čete, Alojza Škrjanca-Mirka.

Prav posebno smo bili prijetno presenečeni ob pogledu na obnovljen nagrobni spomenik, ki vas je nedvomno stal mnogo truda in nenazadnje tudi materialnih sredstev.

V zahvalo za vaše sodelovanje je domicilni odbor Prekmurske čete sklenil, da se vam oddolži s skromnim darilom petih knjig monografije Prekmurska četa med Muro in Rabo. Knjige so namenjene šolam s poukom slovenskega jezika in knjižnicam s slovenskimi knjigami.

V pričakovanju še nadaljnega sodelovanja še enkrat iskrena hvala!

Po pooblastilu
tajnik Stefan Sreš

Slovenska manjšinska samouprava Monošter-Slovenska ves vabi slovenske prebivalce Monoštra na srečanje, ki bo 18. aprila 1995 ob 17.30. uri v prostorih Zveze Slovencev (Monošter, Deak F.u. 17.).

* * *

Szentgotthárd-Rábatótfalu Szlovén Kisebbségi Önkormányzata találkozóra hívja a város szlovén nemzetiségű polgárait, melyre 1995. április 18-án 17.30 kerül sor a Szlovén Szövetség nagytermében (Szentgotthárd, Deak F.u. 17.).

POSLOVILA SE JE

Naša draga Lujza je strašno žalostna. Njeni dragi Franci go je znauro. Njena žalost je tak velka bila, ka je napisala pismo pa slobaud vzela od svojga dragoga. Napisala ma je, ka gda de on njene reči što, te že njč nede na svejti. Etak je pisala: "Tvoja hamišija, tvoja nezvestoba (hütlenscg) me je v smrt zagnala. Baug s tebom! Tvoja Lujza. Samo eške telko. Včara sam pri tebi pozabila moj francuški ruž. Zranja mi ga prinesi nazaj, sploj mi je potrejbem."

VIJZNILI SO SE KAK TALANIN PES

Etognauk je v ednom rosagi ministrski predsednik notzglaso svojim ministrom, ka potejn toga vse

NIKA ZA SMEJ

baukše baude. Meli do krii, vrastvo pa meso, vekše plače tu dobijo.

Eden minister pa etak: "Gospaud predsednik, té dober glas že gnes moreta gorapršteti v televiziji. Malo pomirite ljudi po cejlom rosagi."

Ministrski predsednik pa zdaj etak pravi: "Gospaud minister, vi ste se vujznili, nej ste me dobro razmeli. Ge sam tak pravo, ka mo mi vse meli, nej pa ljudje."

BETEG

Naša Giza je etognauk k doktorji išla. Doma je že večkrat tak misllila, ka se ji mejša v glavej. Gda se etak tauži doktorji, go pita, če je v njenoj držini niške nej bio nauri.

Naša Giza si pa zdaj malo premišlava, pa etak pravi: "Nej, nej. Pa itak morem povedati, ka je tau nej cejlak istina." Doktor pa pita, ka tau znamenije.

Giza pa etak: "Vejte, mojma moži pamet je tu slaba gratala. Etognauk je tak pravo, ka je pri nas rami on gospaud."

GLÜPOST

Naš Peter se je etognauk etak valo: "Moja žena pa ge sva sploj vküip valaun." Padaš ga pa pita, zakoj? Peter pa: "Ge strašno frčam v noči. Moja žena je pa glüpa kak štük."

I. Barbe

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtak

Glavna in odgovorna urednica

Marijana Sukič

Naslov uredništva: H-9970 Monošter, Deak Ferenc ut 17., p. p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:

SOLIDARNOST

Arhitekta Novaka 4, 69000 Murska Sobota Slovenija

Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-715/93 mb z dne 3.11.1993 se časopis PORABJE uvršča med proizvode, od katerih se plačuje davek od prometa proizvodov po 13. točki tarife 3 zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92).